

## Концепције и модели предшколског васпитања

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 6

Услов: нема

**Циљ предмета:** упознавање са утицајем нове парадигме на обликовање васпитно-образовних програма у вртићу; разумевање фактора који условљавају обликовање предшколских програма у различитим социо-културним и друштвено-историјским условима те упознавање теоријских и практичних концепција и модела програма предшколског васпитања и образовања; продубљивање знања о критеријумима за процену квалитета програма намењених деци предшколског узраста.

**Исход предмета:** оспособљавање студената за идентификовање промена у предшколским курикулумима и организовању васпитно-образовног процеса у вртићу под утицајем нове парадигме; повезивање утицаја социо-културних и друштвено-историјских услова са процесима обликовања савремених предшколских програма; критичку анализу различитих концепција и модела предшколских програма; самосталну процену квалитета програма и израду предлога за њихово унапређивања у различитим врстама установа намењених деци предшколског узраста.

**Садржај предмета:** *Теоријска и практична настава:* нова парадигма и промене у разумевању предшколског васпитања и образовања; основна обележја савремених предшколских програма; глобализација и обликовање предшколског васпитања и обрзивања; полазишта у обликовању савремених предшколских програма; садржаји и структура предшколских програма; начела обликовања предшколских програма; показатељи квалитета савремених програма предшколског васпитања и образовања; светска искуства и модели предшколских програма; анализа модела програма који се примењују у нашој васпитној пракси; генеза програмских модела у нашој ближој и даљој прошлости; истраживање предшколских програма и васпитно-образовне праксе у вртићима у светлу нове парадигме; улога и значај акционих истраживања.

**Литература:** основна: Клеменовић, Ј. (2009). *Савремени предшколски програми*. Нови Сад : Савез педагошких друштава Војводине, Вршац : ВШССОВ; Павловић-Бренеселовић, Д. (2012). Добробит детета у програму наспрам програма за добробит, *Настава и васпитање*, 59 (2), 251-263; Слунски, Е. (2010). *Курикулум раног одгоја*: истраживање и конструкција, Загреб: Школска књига; Копас, Е. (2010). *Предшколски програми у Србији*, Јагодина: Педагошки факултет Универзитет у Крагујевцу; допунска: Миљак, А.(1996) *Хуманистички приступ теорији и пракси предшколског одгоја*, Загреб: Персона; Петровић-Сочо, Б. (2007). *Контекст установе за рани одгој и образовање*, Загреб: Мали професор; Бронфенбренер, Ј. (1997). *Екологија људског развоја*, Београд: ЗУНС; Пешић, М. и сарадници (1998). *Педагогија у акцији*, Београд: Институт за педагогију и андрагог.

Интернет ресурси: <http://www.pdf.name/curriculum-early-education>

## Школска педагогија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 6

Услов: нема

Циљ предмета:

- оспособити студенте да компаративним приступом, са различитих теоријских полазишта и према различитим критеријумима анализирају и истражују темељна питања школе (дефинисање, функције, структура, организацијски обрасци...);
- развијати критички и креативни однос према импликацијама које на школу има променљив друш. контекст
- проучавање темељних питања савремене школске стварности;
- промишљање релација између школе и макродруштвеног система као круцијално питање теорија школе.

Исход предмета

- знања о темељним питањима школе;
- способности критичког промишљања темељних проблема институционалног васпитања и образовања;
- познавање основних постулата различитих теорија школе.

Садржај предмета

*Теоријска настава*

- Школа – репрезент институционалног васпитања и образовања од Сумера до данашњих дана.
- Темељне функције школе.
- Криза школе и реформе школског система.
- Однос школе и друштва – школа као основни чинилац социјализације.
- Школа између апологетске и прогресивистичке позиције у друштву.
- Основне теорије школе.
- Духовно-научна теорија.
- Структурално-функционална теорија.
- Организацијско-социолошка теорија.
- Интеракционистичка теорија.
- Радикална критика школе.

Литература

Костовић, С. (2005): *Васпитни стил наставника*, Нови Сад: Филозофски факултет.

Tillmann, K. J. (1994): *Теорије школе*, Загреб: Едука.

Јурић, В. (1999): Развојни пут школских теорија, У : *Основи савремене педагогије*, ур. Мијатовић, А. Загреб: Хрватски педагошко- књижевни збор.

Holzman, L. (1997): *Schools for Growth, Radical Alternatives to Current Educational Models*, Mahwah, New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates & Routledge, Taylor & Francis Group.

## Социјална педагогија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 6

Услов: нема

**Циљ предмета:** упознавање студената са ширим појмовима и подручјима деловања социјалних педагога, са ризичним понашањима и поремећајима у социјалном понашању младих, њиховом превенцијом и третманом, оспособљавање за разумевање холистичке условљености социјалнопедагошких појава, као и оспособљавање за рад и истраживање у области социјалне педагогије.

**Исход предмета:** : поседовање компетенција за превенцију, препознавање, разумевање и третман поремећаја у социјалном понашању младих, оспособљеност за анализу социјалних односа и праксеологију у типично педагошким условима, овладаност компетенцијама за комуникацију и тимски рад у процесу изналажења позитивних практичних решења, као и оспособљеност за истраживање социјалнопедагошке теорије и праксе.

### Садржај предмета

*Теоријска настава :* Интердисциплинарност социјалне педагогије; Теоријске основе социјалне педагогије; Методологија истраживања на пољу социјалне педагогије; Методе и поступци социјалнопедагошких истраживања; Социјална природа васпитања и мобилност појединца у структури друштва; Социјализација-

процес хуманизације појединца; Облици социјалног учења; Социјални облици и појаве васпитног деловања у породици, школи, групи вршњака, слободном времену, медијима, јавним установама; Феноменологија поремећаја у социјалном понашању младих; Нови социјално-педагошки приступи у третману поремећаја у социјалном понашању младих; Педагошка методологија у функцији сагледавања и превенције појава педагошке виктимологије; Социјална заштита деце и породице; Професионални идентитет социјалних педагога.

*Практична настава:* скице за дискусију у писаној форми за сваку тему; презентација реализованог истраживања на предложеној или слободно изабрану тему везану за програмске садржаје.

У реализацији практичне наставе, вежби, активно учествују студенти уз менторско вођење наставника; наставна стратегија практичне наставе подразумева проблемско излагање студената, учење откривањем, расправу на унапред најављену тему и сучељавање мишљења.

### Литература:

Greenberg, M., Weissberg, R., Zins, J., Fredericks, L., Resnick, M. (2003). Enhancing school-based prevention and youth development through coordinated social, emotional and academic learning. *American Psychologist*, 58 (6), 466-474.

Bouillet, D., Uzelac, S. (2007). *Osnove socijalne pedagogije*. Zagreb: Školska knjiga.

Јевтић, Б., Кнежевић Флорић, О. (2011). *Изазови социјалнопедагошке делатности*. Ниш: Филозофски факултет.

Lebedina Manzoni, M. (2007). *Psihološke osnove poremećaja u ponašanju*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Zuković, S., Knežević-Florić, O., Ninković, S. (2012). Adolescents' perception of coping strategies within families. *Ljetopis socijalnog rada*, 19 (2), 275-296.

# Информално образовање

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 6

Услов: нема

Циљ предмета Стицање вишег нивоа разумевања кључних концепата у области информалног образовања; Стицање знања о теоријима учења релевантних за образовни рад у информалним окружењима учења као што су музеји, научни центри, кампови; Оспособљавање студената за израду и спровођење пројекта за педагошко истраживање у институцијама информалног образовања и евалуацију учења; Стицање знања, вештина и компетенција потребних за рад у институцијама информалног образовања.

Исход предмета Познавање и дубље разумевање кључних идеја у области информалног образовања; Оспособљеност за критичку анализу индивидуалног учења и учења у групи као процеса партиципације у социокултурним активностима; Оспособљеност за примену техника акционог истраживања у информалном контексту учења; Оспособљеност за стручни и професионални рад у институцијама информалног образовања.

Садржај предмета

*Теоријска настава* Информално образовање – појмовни оквир и карактеристике; Традиција информалног образовања; Релације формалног, неформалног и информалног образовања; Информално образовање у контексту доживотног учења; Институције информалног образовања и демократски процеси; Музеји - институције информалног образовања; Учење у институцијама информалног образовања (клубови, музеји, кампови; научни центри ...); Теоријска перспектива: социо-културна теорија и ситуационо учење у музеју; Креирање стимулативног окружења учења у музеју; Истраживање, праћење и вредновање педагошке делатности музеја; Партнерство школе и музеја.

*Вежбе* Стратегија и поступци практичног рада односе се на проблемско излагање студената, учење откривањем, расправу на унапред најављену тему и сучељавање мишљења. Израда и презентација семинарског рада на предложену или слободно изабрану тему везану за програмске садржаје. Посета музејима, припрема и организација педагошких радионица.

*Литература Обавезна литература:* 1. Jeffs, T., & Smith, M. K. (2009). *Informal Education - conversation, democracy and learning*. United Kingdom: Education Now Publishing Co-operative Ltd; 2. Милутиновић, Ј. (2003). Информално образовање – појмовни оквир и карактеристике. *Педагошка стварност*, 49(5-6), 394–407; 3. Milutinović, J. (2003). *Humanistički pristup vaspitno-obrazovnoj ulozi muzeja*. Novi Sad: Savez pedagoških društava Vojvodine; Vršac: Viša škola za obrazovanje vaspitača; *Допунска литература:* 1. Milutinović, J. (2005). Uloga informalnih oblika obrazovanja u reformi sistema vaspitanja i obrazovanja. U E. Kamenov (Ur.), *Reforma školskog sistema u uslovima tranzicije*, 68–82. Novi Sad: Filozofski fakultet; 2. Milutinović, J., & Gajić, O. (2010). Intercultural Dialogue in the Museum Context. *Us-China Education Review*, 7(7), 30–42.



## Отворени методолошки семинар

Статус предмета: обавезни

Број ЕСПБ: 6

Услов: нема

### Циљ предмета

- пружање практичне помоћи студентима у процесу планирања, програмирања и реализације завршног рада;
- упућивање студената у информацијске системе и базе података у/о педагогији, релевантне за проблематику и тему завршног рада;
- оспособљавање студената, путем практичног рада, за критички и етички приступ научној и стручној литератури, за проналажење, вредновање, истраживање, интерпретацију и примену педагошких сазнања у реалном, педагошком окружењу.

### Исход предмета

- компетенције за планирање, програмирање и истраживање у области васпитања и образовања;
- компетенције за имплементацију и креативну примену истраживачких резултата у праксу, способност критичког и етичког праћења научне и стручне литературе.

### Садржај предмета

#### *Практична настава*

- Парадигме истраживања у педагогији као референтни оквир завршног рада;
- Теоријски приступ проблему истраживања завршног рада;
- Израда пројекта истраживања завршног рада;
- Етика истраживачког процеса;
- Врсте научне и стручне литературе релевантне за завршни рад;
- Релевантна квантитативна (статистичка) и квалитативна обрада добијених података;
- Израда извештаја о реализованом истраживању;
- Педагошке импликације завршног рада.

### Литература

- Ристић, Ж. (1999). *О истраживању, методу и знању*, Београд : IPI.
- Гојков, Г. (2007). *Метатеоријске основе педагошке методологије*, ВШОВ : Вршац.
- Постојеће референце релевантне за проблематику и тему завршног рада.
- Релевантне web адресе.

## Имплицитни курикулум школе

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета: упознавање студената са теоријским конструктом имплицитни курикулум и формативним утицајима бројних контекстуалних чинилаца васпитног процеса на квалитет ученичких искустава (когитивне, афективне социјалне исходе).

Исход предмета: разумевање школе као соцоио-културног и интеракцијско-комуникацијског миљеа одрастања са фокусом на разумевању феномена/ конструката школска –разредно-наставна клима и култура, оспособљеност студената за анализу ових аспеката имплицитног курикулума у релацији са школским (не) успехом; оспособљеност студената за акциона истраживања на том подручју у функцији развоја ученичких потенцијала и унапређења квалитета рада школе.

Садржај предмета:

Школа као социјални систем, културни и комуникацијски миље одрастања; Интеракција - комуникација и васпитање; Појам, врсте и специфичност педагошке комуникације; Трансакциони модел и карактеристике интерперсоналних односа (структуре, хијерархија, социјална перцепција, емоције ставови, потребе, уверења и очекивања, искуства и значења); Социјални контекст школе и курикулум(и); Имплицитни курикулум као феномен, конструкт и филозофија васпитања; Значење и функције имплицитног курикулума ( теоријска и историјска становишта); Основни аспекти и димензије имплицитног курикулума; Наставник и имплицитни курикулум (уверења, рутине, стил, ритуали, сценарији и синапсиси); Социјализацијски и дискриминаторски дискурс имплицитног курикулума (маргинализовање, селективност, стигматизације); Школска култура и култура школе- дефиниције, теорије, димензионалност, типологије и приступи истраживању; Школска и разредна клима- дефинисање, концептуални модели, димензионалност, мерење и инструменти истраживања; Одговорност професионалаца у васпитању у креирању позитивног контекста учења и поучавања.

**Литература:** Братанић, М. (1990). Интеракцијско-комуникацијски аспект одгоја, Загреб: Школска књига; Ђерманов, Ј. (2005). Савремене тенденције у истраживању педагошке климе у школи, Нови Сад: СПД Војводине; Бошњак, Б. (1997). Друго лице школе, Загреб: Алинеа; Костовић, С. (2005). Васпитни стил наставника, Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине; Ђерманов, Ј. (2007). Школска клима као детерминанта и чинилац побољшања квалитета у образовању: концептуализација и мерење; Зборник радова: *Европске димензије промена образовног система у Србији*, Књ. 2, *На путу ка "Европи знања"*, (ур. О. Гајић ) Нови Сад: Филозофски факултет, Одсек за педагогију, стр. 323-336. Ђерманов Ј., Костовић С., Ољача М.(2009). Култура школе: према неопходном разумевању квалитета и одрживе промене у образовању, *Европске димензије промена образовног система у Србији*, Зборник радова, књига 5, (ур. О. Гајић) Нови Сад: Филозофски факултет, Стр. 19-36; Ђерманов Ј., Костовић С., (2008). Разредна клима: од пионирских истраживања до савременог приступа, Нови Сад, Зборник Одсека за педагогију, Вол. 22, стр. 44-62.

## Педагошко-саветодавни рад

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

**Циљ предмета:** стицање знања о релевантним теоријама и теоријским приступима у саветовању; упознавање са специфичностима и општим карактеристикама педагошко-саветодавног рада; стицање знања о облицима, метода и техникама педагошко-саветодавног рада; овладавање вештинама вођења саветодавног разговора.

**Исход предмета:** примена стечених знања о релевантним теоријским приступима у процесу саветовања; разумевање значаја и специфичности педагошко-саветодавног рада; професионалне компетенције за организовање индивидуалног и групног саветодавног рада; оспособљеност за вођење саветодавног разговора са ученицима, родитељима и наставницима.

### Садржај предмета:

#### *Теоријска и практична настава*

Теоријски приступи саветовању – психодинамски, трансакционо-аналитички, гешталтистички, реалитетни, системски, постмодернистички. Типови саветовања – директивно, недирективно, на решење усмерено кратко саветовање. Фазе саветовања – фаза одлучивања, иницијална фаза саветовања, фаза постизања увида, фаза одлуке и промене, реализација циљева. Специфичности саветодавног разговора. Евалуација и супервизија у саветовању. Опште карактеристике и специфичности педагошко-саветодавног рада. Могућности и ограничења педагошко-саветодавног рада. Односи у процесу педагошког саветовања. Методе и технике педагошко-саветодавног рада. Облици саветодавног рада - индивидуални и групни. Педагошко-саветодавни рад са наставницима. Педагошко-саветодавни рад са ученицима. Педагошко-саветодавни рад са родитељима. Анализа резултата и вредновање педагошко-саветодавног рада. Етика саветодавног рада. Личност педагога и саветовање.

### Литература

#### *обавезна:*

- Јанковић, Ј. (2004). *Savjetovanje u psihosocijalnom radu*. Zagreb: Etcetera.
- Јурић, В. (2005) *Metodika rada školskog pedagoga*. (str. 141-158). Zagreb: Školska knjiga.
- Resman, M. (2000). *Savjetodavni rad u vrtiću i školi*. Zagreb: HPKZ.
- Јуул, Ј. (1995). *Razgovori s obiteljima - perspektive i procesi*. Zagreb: Alinea.

#### *допунска:*

- Hechler, O. (2012). *Pedagoško savetovanje*. Zagreb: Erudita.
- Vernon, A., Kottman, T. (2009). *Counseling theories*. Denver, Colorado: Love Publishing Company.
- Bor, R. et al. (2002). *Counseling in schools*. London, New Delhi: Sage Publications.
- Vernon, A. (1999). *Counseling children and adolescents*. Denver, London, Sydney: Love Publishing Company.

## Методика социјално-педагошког рада

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета: - Упознавање социо-педагошког концепта васпитања деце и младих и моделовање програма социјално-педагошког рада; - Упознавање и разумевање концепта људских права и демократских вредности у друштву; -Хуманизација социјално-педагошког рада – од репресивног ка пермисивном; неговање емпатије и конструктивне комуникације; - Припрема, реализација и евалуација социјално-педагошких програма; Супервизија; - Сарадња са стручним службама специјализованим за област социјалне педагогије; - Аналитички истраживачки рад на подручју социјалне педагогију за потребе унапређења праксе;

Исход предмета

Овладавање саветодавно-терапеутским комуникацијским техникама у супервизијском процесу; стицање социјалних и комуникационих компетенција; - Познавање, разумевање и примена метода и техника социјално-педагошког рада у школи, васпитно-образовним институцијама, центрима; - Планирање, програмирање, реализација и евалуација социјално-педагошког рада; - Критичка рефлексија актуелних догађаја у васпитно-образовним институцијама; Промовисање и заштита људских права и демократских вредности; Поштовање разлика и адекватно реаговање у случају дискриминације било које врсте; - Примена модела супервизије; Израда портфолија.

Садржај предмета

**Теоријска настава:** Упознавање саветодавно-терапеутских комуникацијских техника у супервизијском процесу; - Увод у методiku социјално-педагошког рада; Програми васпитних циљева и начини реализације; општепознате и модификоване методе социјално-педагошког рада (групне дискусије, играње улога, симулација, модалитети активности слободног времена, помоћ у учењу, ...); Допунске методе социјално педагошког рада (социометрија, пројективне технике, СОС телефон, хумор, емпатија, решавање проблема, библиотерапија, арт-терапија, удружења...); -Васпитање и социјализација у породици, групи вршњака, васпитно--образовним институцијама, преваспитавање и ресоцијализација; - Концепт људских права и демократизација васпитања и образовања; - Социјално-педагошки рад у контексту неговања демократских вредности, поштовања људских права и једнакости; - Поремећаји у понашању деце и младих; Превентивни и куративни социјално-педагошки рад; Поступци и процеси педагошке превенције зависности, насиља, агресије, школског неуспеха, смањењу страха и стреса, деловање на изворе конфликта.

**Практична настава:** - Модел супервизије: развојно-едукативни, тимски рад, вршњачка супервизија, метода анализа проблема, и др.; - Тренинг социјалних компетенција; -Дизајнирање евалуације; Метаанализа различитих програма васпитног рада.

Литература:

Gajić, Olivera. (2007). *Prilozi metodici vaspitno-obrazovnog rada. Diskurs o strategijama obrazovanja i socijalno-pedagoškim temama*, Novi Sad: Filozofski fakultet. ; Јенсен, Е, (2004). *Различити мозгови, различити ученици*. Како допријети до оних до којих се тешко допире, Загреб: Educa. ; Мikuш Кос, А. ет. ал. (2005). *Школа и ментално здравље: приручник за наставник*, Грачаница: Осмијех и Љубљана: „Skupaj“, Regionalni center za psihosocialno dobrobit otrok. ; -Миловановић, М., Стакић, Ђ. (1991). *Методе социјалног рада*, Београд: Стручна књига и Савез социјалних радника Србије.

## Педагошка превенција поремећаја у социјалном понашању

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

**Циљ предмета:** упознавање студената са узроцима, врстама и последицама поремећаја у социјалном понашању младих, доменима и делотворности педагошко-превентивног рада, као и оспособљавање студената за идентификацију, превенцију и интервенцију у областима социјалнопедагошке делатности.

**Исход предмета:** овладаност компетенцијама за педагошко-социјалну идентификацију и превенцију у области поремећаја у социјалном понашању младих у образовним институцијама, породици, групи вршњака, домовима и другим местима могуће виктимизације; оспособљеност за креирање и реализацију педагошког програма превенције.

### Садржај предмета

*Теоријска настава:* Појмовно одређење поремећаја у социјалном понашању младих; Теоријске разлике у стручном називу, поимању и практичном третману различитих негативних појава у социјалном понашању младих; Од превентивног до интервенцијског поимања и односа према различитим облицима поремећаја у социјалном понашању младих; Репресивни и пермисивни приступи у социјално-педагошком раду; Антипедагогија школског рада; Партнерски и сараднички односи различитих фактора у процесу превенције поремећаја у социјалном понашању младих; Улога и думети педагогије и педагога у превенцији и ресоцијализацији; Педагошки програм превенције: стратегија, структура, мобилизација ресурса, реализација.

*Практична настава:* презентација педагошког програма превенције на предложену или слободно изабрану тему везану за програмске садржаје.

У реализацији практичне наставе, вежби, активно учествују студенти уз менторско вођење наставника; наставна стратегија практичне наставе подразумева проблемско излагање студената, учење откривањем, расправу на унапред најављену тему и сучељавање мишљења.

### Литература :

Bašić, J. (2009). *Teorije prevencije: prevencija poremećaja u ponašanju i rizičnih ponašanja dece i mladih*. Zagreb: Školska knjiga.

Жунић Павловић, В., Поповић Ћитић, Б., Павловић, М. (2010). *Програми превенције поремећаја понашања у школи*. Београд: ФАСПЕР.

Кнежевић-Флорић, О. (2006), Социјална педагогија: проблеми у одрастању или помоћ младима, *Педагошка стварност*. 1-2.

Knežević-Florić, O., Zuković S., Ninković, S. (2012). Case study: school experience of children with attention deficit hyperactivity disorder. *HealthMED Journal*, 6 (10), 3482-3487.

Попадић, Д. (2009). *Насиље у школи*. Београд: Институт за психологију Филозофског факултета.

## Медијска педагогија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета

Сагледавање значаја медија као извора и средства сазнавања и допринос журналистике томе, као и увиђање могућности учешћа медија као информативног облика образовања у доживотном учењу

Исход предмета

Оспособљавање за промовисање медија као извора информалног облика образовања у перманентном образовању и учењу

Садржај предмета

*Теоријска настава*

Мас медији као изражајно средство и као средство образовања и васпитања; штампа, филм, радио, интерактивна телевизија, интернет као аспекти иновација у васпитно-образовном процесу;

*Практична настава: Вежбе, Други облици наставе, Студијски истраживачки рад*

Бежбања критичког прихватања масмедијских садржаја; дискусије - улога масмедија у будућности

Литература

Жак Гоне (1998): *Образовање и медији*, Клио, Београд

Слађана Миленковић (2008): *Медији и образовање*, Графампромет, Рума

Др Бошко М. Влаховић (2001): *Путеви иновација у образовању*, Стручна књига/Едука, Београд

Дафна Лемиш (2008): *Деца и телевизија*, Клио, Београд

# Образовање за слободно време

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета

Упознати педагошке аспекте и импликације слободног времена као друштвене појаве; упутити студенте у конкретизацију практичних активности у слободном времену; оспособити студенте да промовишу могућности учења у информалним институцијама (филозофија доживотног учења); разумевање значаја информалног образовања у концепцији доживотног учења.

Исход предмета

Оспособити студенте да схвате педагошки значај слободног времена у савременим плуралним друштвима; оспособити студенте за правилан одабир активности у слободном времену; указати на значај отворене социјалне и културне комуникације у слободном времену.

Садржај предмета

*Теоријска настава*

Педагогија слободног времена у систему наука; Слободно време кроз историју; Слободно време као педагошка категорија; Савремене тенденције у коришћењу слободног времена; Садржај слободног времена; Класификација вредносних оријентација у слободном времену; Слободно време и слободне активности; Класификација активности у слободном времену; Програмирање активности у слободном времену; Принципи, методе, средства и фактори организовања и провођења слободног времена и слободних активности; Кадрови за рад у слободном времену; Туризам и слободно време: учити путујући; Слободно време и култура младих; Слободно време као систем отворене социјалне и културне комуникације; Интердисциплинарни приступ интерпретацији слободног времена.

Литература

обавезна: Грандић, Р., Летић, М. (2008). *Прилози педагогији слободног времена*. Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине; Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“; Пленковић, Ј. (2000). *Слободно вријеме младежи*. Ријека: Свеучилиште у Ријеци; Јанковић, В. (1976). *Слободно вријеме у сувременој педагошкој теорији и пракси*. Загреб: ПКЗ; Качавенда-Радић, Н. (1989). *Слободно време и образовање*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, Катедра за андрагогију Филозофског факултета у Београду; Баракоска, А. (2003). *Педагогија на слободно време*, Скопље: Филозофски факултет; Превишић, В. (1987). *Изваннаставне активности и стваралаштво*, Загреб: Школске новине, Загреб;

допунска: Качавенда-Радић, Н. (1992). *Рефлексије о/и слободног времена*, Београд: Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета; Божовић, Р. (1979). *Искушења слободног времена*, Београд: Младост; Грандић, Р. (2000). *Слободно време - приручник*, Нови Сад: Издање аутора; Мартинић, Т. (1987). *Слободно вријеме и сувремено друштво*, Загреб: Информатор; Крипендорф, Ј. (1986). *Путујуће човјечанство: за ново поимање слободног времена и туризма*. Загреб: Либер.

## Студијски истраживачки рад

Статус предмета: **Обавезан**

Број ЕСПБ: **10**

Услов: нема

### Циљ предмета

- оспособљавање студента за истраживања у области педагогије и писање завршног рада.

### Исход предмета

- оспособљеност студента за истраживања у области педагогије и писање завршног рада.

### Садржај предмета

Студијски истраживачки рад обухвата све облике наставе који су у функцији непосредног оспособљавања студента за истраживање и израду завршног рада. Студент се кроз наставу оспособљава да практично примени методе и технике педагошких истраживања, у зависности од предмета анализе и врсте истраживања (теоријска истраживања, корпусна истраживања, теренска истраживања, експериментална истраживања).

Дефинисање предмета истраживања и у складу с тим избор одговарајуће методе. Дефинисање принципа формирања корпуса и ексцерпције, тј. прикупљања грађе. Прикупљање и коришћење релевантне литературе, дискусија о литератури. Коришћење извора. Теоријски оквир истраживања. Дефинисање структуре рада: Увод, Теоријски део (опис корпуса, осврт на досадашња истраживања дате области, методологија истраживања), Преглед и анализа ексецерпираних грађа, Резултати, Дискусија, Закључак, Библиографија.

### Литература

- Постојеће референце релевантне за проблематику и тему завршног рада.

- Релевантне web адресе.



# Филозофија доживотног образовања

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: нема

**Циљ предмета:** сазнавање онтолошких, епистемолошких и аксиолошких претпоставки конструкта доживотног образовања, као и оспособљавање студената за критички приступ развоју едукативних програма и модела заснованих на принципима доживотног образовања.

**Исход предмета :** прихватање филозофских претпоставки доживотног образовања као личне и друштвене вредности и овладавање компетенцијама за креирање и реализацију едукативних програма заснованих на стратегији доживотног образовања.

## Садржај предмета

*Теоријска настава:* Повратак демократског етоса; Ново промишљање друштвеног развоја; Одрживи развој као нова филозофија живљења; Одрживост као узор друштвеног развоја; Конструкт друштва знања; Доживотно образовање као “кључ за 21. век”; Стратегија доживотног образовања; Компоненте доживотног образовања; Меморандум о доживотном образовању (Лисабон, 2000); Доживотно образовање као “кишобран организација”; Одговорност појединца у процесу доживотног образовања (појединац-група-заједница); Струковно образовање и усавршавање (од квалификације до компетенције); Европски акциони програми који подржавају доживотно образовање.

*Практична настава:* нема

## Литература :

Андевски, М., Кнежевић Флорић, О. (2002). *Образовање и одрживи развој*. Нови Сад: СПД Војводине.

Бернстин, Р. (2000). *Одговорност филозофа*. Београд: Београдски круг.

*The Memorandum of Lifelong Learning*. (2000). Lisbon : European Commission.

Ољача, М. (2009). Савремене димензије менаџмента знања. *Радови*. 2009:12. Бања Лука.

# Менаџмент у образовању

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: нема

Циљ предмета

Упознати студенте са теоријским димензијама менаџмента у образовању и упознати их са бројним аспектима управљања школским системом и школом, и са променама у сфери васпитања и образовања. На основу темељних знања о менаџменту у образовању, развити способности вођења и управљања у различитим педагошким процесима Егземпларно увести студенте у различите смерове и нивое управљања.

Исход предмета

Студенти ће поседовати знања и вештине за креирање образовних промена у систему образовања и васпитања, као и способности управљања различитим педагошким процесима

Садржај предмета

*Теоријска настава*

Теоријске основе менаџмента. Комуникацијски аспект менаџмента у образовању

Посебности вођења у васпитано-образовним институцијама. Организацијски менаџмент, менаџмент људских потенцијала, менаџмент циљева, дугорочно планирање и организација, контрола оперативних поступака и операционализација циљева, интерпретација циљева. Стратегијски образовни менаџмент и менаџмент функција.

Менаџерске функције: планови, стратегије, добра организација, квалитетно вођење и успешна контрола. Посебност вођења и управљања разредног старешине

Административни послови. Менаџмент знања и глобално тржиште знања. Силови вођења у школском менаџменту. Компетенције за менаџмент у школи. Директор као менаџер

*Практична настава: Вежбе, Други облици наставе, Студијски истраживачки рад*

Анализа и дискусија садржаја појмова везаних за менаџмент образовања. сл. Операционализација стандарда квалитета образовања. Компаративна анализа теорија менаџмента у образовању

Литература

1. Кнежевић-Флорић О. **Ољача М**, (2011), *Теоријски приступи развоју педагошког менаџмента (са хрестоматијом)*, Савез педагошких друштава Војводине, Нови Сад; 2) **Kostović, S., Oljača, M. (2012): Pedagog i pedagoške dimenzije menadžmenta, Filozofski fakultet u Novom Sadu, Novi Sad;** 3) Јурић В (2004) Педагошки менаџмент-рефлексија опште идеје о управљању, Загреб; 4) Сиров М (2001), Савремено управљање и руковођење у школском саставу, Велика Горица; 5) Бахра Н (2001), Competitive Knowledge Management, Ст. Мартин Пресс

# Интеркултурална педагогија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: нема

**Циљ предмета:** сазнавање проблематике идеје, политике и праксе мултикултурализма и интеркултурализма, оспособљавање за сагледавање утицаја интеркултурализма на промену циљева, садржаја и метода васпитања и образовања, као и оспособљавање студената за критички приступ развоју интеркултуралног дискурса у процесу образовања.

**Исход предмета :** познавање темељних појмова и начела интеркултурализма, прихватање начела културног плурализма као друштвене вредности и поседовање компетенција за креирање и реализацију интеркултуралног приступа у процесу образовања.

## Садржај предмета

*Теоријска настава:* Историјски корени и актуелни оквир мултикултурализма; Мултикултурализам и криза модернизма; Етницитет, идентитет, индивидуализам и друштвено-културни дискурс; Мултикултурализам као Европска димензија у образовању; Према интеркултуралном образовању: надрастање традиционалних облика и садржаја образовања; Нова образовна парадигма: различитост као полазиште; Смернице за интеркултурално образовање; Основе интеркултуралног образовања; Педагошки приступи интеркултуралном образовању; Подручја интеркултуралног образовања и нови задаци школе; Стратегија интеркултуралног образовања: приоритет наставне праксе и интеракције; Образовање наставника за интеркултурално васпитање и образовање.

*Практична настава:* нема

## Литература :

Кнежевић Флорић, О. (2009). *Педагог у друштву знања*. Нови Сад: Филозофски факултет.

Knezević Florić, O. (2011). On Multiculturalism and Human Rights Education in The Countries in Transition.

*Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*. Knjiga XXXVI-2: 185-195.

*Модели стручног усавршавања наставника за интеркултурално васпитање и образовање*. (2007). Тематски зборник радова. Нови Сад: Филозофски факултет, Одсек за педагогију.

Пероти, А.(1995). *Пледоаје за интеркултурални одгој и образовање*. Загреб: Едука.

*Уважавање различитости и образовање*. (2003). Тематски зборник радова. Београд: ИПИ.

# Инклузивно образовање

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: нема

Циљ предмета

Стицање базичног корпуса знања о противречностима и перспективама образовања у глобалном друштву, усвајање педагошке концепције инклузивног образовања и разумевање специфичности инклузивне наставе.

Исход предмета

Овладаност основним знањима из области инклузивног образовања, сензибилизација за проблеме ученика са посебним потребама и рефлексивно-стваралачки приступ инклузивној образовној пракси.

Садржај предмета

*Теоријска и практична настава*

Образовање у различитости и за различитост. Појам инклузивног образовања. Етичке претпоставке инклузије.

Истраживања индивидуалних разлика и различити приступи разликама. Расне, родне, етничке, културне, когнитивне, ефективне, конативне, мотивационе и друге разлике међу ученицима. Одељење: хомогено, хетерогено. Савремено схватање одељења као групе по свему неједнаких ученика. Педагошки одговор на плурализам разлика у настави: персонализација наставе. Инклузивна настава. Принципи и услови инклузивне наставе. Ученици са тешкоћама и проблемима у развоју, рано дијагностификовање и укључивање у образовни систем. Даровити ученици. Специфичности и иновативне форме образовања даровитих. Значај ране инклузије. Израда и праћење ИОП-а. Сарадња са родитељима у инклузивном одељењу.

Литература – **обавезна:**

- Suzić, N. (2008) Uvod u inkluziju, XBS, Banja Luka.

- Hrnjica, S. i saradnici (2007): Škola po meri deteta, Priručnik za rad sa učenicima redovne škole koji imaju teškoće u razvoju, Beograd: Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu i „Save the children“

**-допунска**

- Илић, М. (2009.) Инклузивна настава, Филозофски факултет, Источно Сарајево.

- Salend, S.J. (2008) Creating Inclusive Classroom, Pearson Pentice Hall, New Jersey.

- Инклузивно образовање, (2011) Тематски зборник (Ур. Мара Ђукић и др.), Филозофски факултет, Н.Сад.

- Мандић, П., (1990), Индивидуална комплексност и образовање, Научна књига, Београд.

## Екологија и одрживи развој

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 3

Услов: нема

Циљ предмета

- Упознавање студената са парадигмом одрживог развоја – интер и интра генерацијском праведношћу, преокретом у култури, холистичним погледом на свет;
- Промисљање одговора на еколошку кризу, анализа параметара “квалитетног живота”: ваздух, вода, пејзаж, нетакнута или вештачки обликована средина, савремени градови, урбана средина, услови становања, животни стил.

Исход предмета

- Стицање компетенција еколошки свесног промисљања и деловања, нове филозофије живљења која се заснива на принципима одрживог развоја;
- Прихватање и подржавање еколошке етике која у себи садржи елементе одрживог развоја;
- Стално осмишљавање и актуализовање одговора који еколошко образовање може дати еколошкој кризи и кризи модерности.

Садржај предмета

*Теоријска настава:* Појам, развој и значај хумане екологије – узајамни односи организма и средине; Појам и битна обележја животне околине – уочавање узајамних односа човека и средине – циклуси у природи, ефекат стаклене баште, глобално загревање, озонске рупе, киселе кише, ланци (не)здраве исхране; Ефекти глобалне економије - популација, ресурси, човекове потребе и економија

- Узроци еколошке кризе (деструктивне антропогене појаве у приступима природи); Доба екологије – еколошко планирање, еколошка пољопривреда, рециклажа, еко-технологија, еко-политика; Омладина и еколошка криза, млади и глобална питања; Однос човека и природе – од антропоцентричне и биоцентричне тенденције у односима човека и природе - ка еколошкој етици; Еколошка свест и еколошко понашање
- Одрживи развој – појам, концепт, принципи, узор за друштво и шанса квалитетнијег живота
- Одрживи развој теореме модернизације и стилови живота; Одрживи развој и преокрет у култури (промисљање генералне реформе друштва на принципима одрживости)

*Вежбе:* У раду семинара активно учествују студенти уз менторско вођење наставника. Стратегија и поступци практичног рада односе се на проблемско излагање студената, учење откривањем, расправу на унапред најављену тему и сучељавање мишљења. Израда семинарског рада на предложеној или слободно изабрану тему везану за програмске садржаје. Презентација семинарског рада.

Литература

- Андевски, М., (2006) *Екологија и одрживи развој*, ЦЕКОМ боокс, Нови Сад
- Андевски, М., Кнежевић-Флорић, О., (2002) *Образовање и одрживи развој*, Нови Сад
- Андевски, М., Кундачина, М., (2004) *Еколошко образовање- од бриге за околину до одрживог развоја*, Ужице.

## Евалуација школе

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

**Циљ предмета:** Упознавање студената са савременим теоријским, истраживачким и практичним аспектима школске евалуације; Оспособљавање студената за самостални и тимски рад у планирању и реализацији основних облика евалуације у школи.

**Исход предмета:** Разумевање савременог концепта и система евалуације квалитета у образовању; Познавање принципа и компоненти евалуације, традиционалних и нових модела, облика, метода и техника евалуације у школи; Оспособљеност за проверавање и примену образовних стандарда, креирање индикатора квалитета и инструмената за евалуацију школе; Компетенције за самостални професионални и тимски рад у школској пракси на планирању, реализацији, анализи, интерпретирању, извештавању и презентовању резултата интерне и екстерне евалуације.

**Садржај предмета:** Основни појмови и компоненте школске евалуације; Развој савременог концепта школске евалуације; Стандарди квалитета и образовни индикатори у евалуацији школе; Модели школске ефективности; Евалуативни приступи – системни приступ; Савремене форме евалуације школе; Курикуларна евалуација; Евалуација у односу на циљеве програма; Критеријуми евалуације (програми, процеси и актери); Развој евалуативног система и планирање специфичних аспеката школске евалуације; Школска самоевалуација; Методе, технике и инструменти евалуације; Интерпретација резултата евалуације и унапређивање васпитно-образовног рада школе; Национални модел школског развојног планирања и школске самоевалуације; Пројектовање нацрта евалуационог истраживања.

**Литература:** 1.Евалуација школе – збирка текстова (ур.) Ђукић, М.,Ђерманов, Ј. (2006); 2.Scheerens, J.& Bosker, R.(1997). *The Foundations of Educational Effectiveness*.London:Pergamon; 3.Cohen, M. (1985). Introduction to the special issue on policy implementations of effective schools research. *Elementary School Journal* (85), 277-279; 4. MacBeath, J. E., & Mortimore, P. (2001). 5. Improving School Effectiveness. Maidenhead: Open University Press; 6. Swaffield, S with Jones, J, 2004, *Critical Friendship*. In FORM, Cambridge, Lfl: The Cambridge Network; 7. Portin, B, Beck LG, Knapp M & Murphy J, 2003, *Self-reflective Renewal in Schools*, Westport, Wisconsin, Praeger; 8. European Commission (2004). *Evaluation of schools providing compulsory education in Europe*, Eurydice; 9. Hopkins, D., Harris, A., Stoll, L. and Mackay T. (2011). School and System Improvement: State of the Art Review , International Congress of School Effectiveness and School Improvement, <http://www.icsei.net/icsei2011>. 10.Halmi, A.(2009). Programi evaluacije i evaluacijska istraživanja u društvenim znanostima. Jastrebarsko: Naklada Slap, (odabrana poglavlja).

# Образовање за људска права и демократију

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

**Циљ предмета:** упознавање са основним појмовима, приступима и моделима промовисања и заштите људских права и демократских вредности у систему васпитања и образовања; стицање знања о повезаности остваривања људских права са демократизацијом образовног система те мотивисање студената за учешће у трансформацији образовних и других јавних установа у демократске.

**Исход предмета:** оспособљеност студената за разликовање основних појмова, приступа и модела промовисања и заштите људских права и остваривања демократских вредности; критичку анализу повезаности остваривања људских права са демократизацијом образовног система; критички избор начина за активно учешће у трансформацији образовних и других јавних установа у демократске.

**Садржај предмета** Теоријска и практична настава Дискурс људских права у образовању и демократизација образовања; Међународни и национални документи о људским правима и образовању за демократију; Теоријски приступи и програмски модели образовања за демократију и људска права; Програми образовања за људска права и демократију у образованом систему Србије; Школа и заједница у контексту неговања демократских вредности и поштовања људских права; Зашто промишљати демократију у школи на свим нивоима и међу свим учесницима образовног процеса?; Зашто и како демократизовати живот и рад школе?; Школа као заједница која учи.

## **Литература: основна:**

- *Разумевање људских права*: приручник о образовању за људска права (2005) Београд : Минист. за људска и мањинска права СиЦГ : Београдски центар за људска права.
- Клеменовић, Ј. (2010): Демократизација образовања кроз афирмисање концепта људских права и наставу грађанског васпитања, У Гајић, О. (ур.) *Европске димензије промена образовног система у Србији: Образовање у координатном систему европских интеграција* - Тематски зборник, књ. 6, Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за педагогију, стр. 89-108.

## **допунска:**

- Гајић, О. (2011) *Грађанско образовање за демократију*, Нови Сад : Филозофски факултет.
- Јоксимовић, С. (2005) *Васпитање младих за демократију*, Београд: ИПИ.
- Анђелић, Н. (2008) *Кратка повјест људских права*, Сарајево: Центар за људска права Универз.

## Увод у омладински рад у заједници

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета

-Упознавање теорија о социјалном образовању и разноврсних контекста омладинског рада; - Препознавање формалног, неформалног и информалног образовања у Европи; -Усвајање теоријских знања и практичних вештина у раду са конфликтима; - Стицање знања и развој компетенција потребних за индивидуални и групни рад са младима на личном и социјалном развоју, самопоуздању, развијању вредности и ставова те комуникацији и узимању активног учешћа у заједници; - Упознавање са концептима људских права и поштовање различитости у раду са младима;

Исход предмета

- Компетенције за развојни рад са младима у заједници користећи методе неформалног и информалног образовања и социјалног образовања; - Осмишљавање креативног провођења слободног времена младих, превенција и сузбијање ризичног понашања и креативно решавање проблема и конфликта кроз информално образовање; - Способност да се разумеју различите теорије и њихов утицај на деловање младих људи у различитим окружењима омладинског рада; - Деловање и професионални рад уз поштовање равноправности и демократских вредности и промовисања концепта људских права и различитости у раду са младима.

Садржај предмета

*Теоријска настава:* - Дефиниција омладинског рада у заједници; - Упознавање са социјалним, неформалним и информалним образовањем; - упознавање са младим људима у заједници; - улога омладинских радника у заједници; значај локалне културе; - увод у самосвесност; - искуствено учење; заштита деце;

- Дефинисање и разумевање конфликта на микро и макро нивоу; - Лични приступи конфликту и разликама, разумевање опажања и предрасуда; - развијање знања, вештина и ставова за креативан рад на прихватању разлика; Демократичност и отвореност образовних институција; - Теоријски приступи и модели образовања за демократију и људска права; - Друштвена заједница у контексту неговања демократских вредности и поштовања људских права.

Литература

-Andevski, M. – Gajić, O. – Budić, S. (2012): *YOUTH WORK IN SEARCHING FOR IDENTITY (Discourse of science and profession) / OMLADINSKI RAD U POTRAZI ZA IDENTITETOM (Diskurs nauke i profesije)*, Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača.

- Huskins, J. (1996): *Quality work with young people. Developing social skills and diversion from risk. A handbook for those working with young people, youth workers, teachers, managers and trainers*, Bristol. ;

- Марковић, Д. (уред.) (2005): *Неформално образовање у Европи*. Корак ка препознавању неформалног образовања у СЦГ, Београд: Група „Хајде да...“;



## Партнерство породице и васпитно-образовне институције

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

**Циљ предмета:** стицање знања о релевантним теоријским, истраживачким и практичним аспектима сарадње породице и васпитно-образовне институције; упознавање са стратегијама успостављања партнерског односа између породице и васпитно-образовне институције; оспособљавање за успостављање квалитетне комуникације и добрих сарадничких односа са родитељима.

**Исход предмета:** оспособљеност за теоријско, истраживачко и практично деловање у области унапређења сарадње породице и васпитно-образовне институције; примена стечених знања у креирању услова за партнерско деловање породице и васпитно-образовне институције; оспособљеност за успостављање квалитетне комуникације и добрих сарадничких односа са родитељима.

### Садржај предмета

*Теоријска и практична настава:*

Екосистемски и приступ у сагледавању односа између породице и васпитно-образовне институције. Сарадња породице и васпитно-образовне институције у светлу друштвених и образовних промена. Сарадња породице и васпитно-образовне институције у оквирима различитости - компатибилност и противречности у односу. Традиционални и савремени модели повезивања породице и васпитно-образовне институције – од сарадање ка партнерству. Партнерство као однос међузависности. Претпоставке за грађење, одржавање и унапређивање партнерског односа - заједнички интерес, подељена одговорност, очекивања, мотивација, комуникација. Методички аспекти сарадње са родитељима - планирање, програмирање, реализација и вредновање. Облици, методе и садржаји сарадње са родитељима. Рад са родитељима деце са посебним потребама (даровити, проблеми у понашању, тешкоће у развоју). Рад на педагошком образовању родитеља. Могућности активног укључивања родитеља у живот и рад васпитно-образовне институције. Специфичности педагошко-саветодавног рада са породицом. Комуникацијске вештине у раду са родитељима.

### Литература:

*обавезна:*

1) Зуковић, С. (2012). Однос између породице и школе: од сарадње ка партнерству. У: О. Гајић (ур.) *Квалитет образовног система Србије у европској перспективи*, књига 2, (219-230). Нови Сад: Филозофски факултет. 2) Половина, Н. (2011). *Породица у системском окружењу*. Београд: Институт за педагошка истраживања. 3) Половина, Н., Богуновић, Б. (ур.) (2007). *Сарадња школе и породице- претпоставке, тешкоће и могућности*. Београд: Институт за педагошка истраживања.

*допунска:*

1) Epstein, J. L., Sanders, M. G. (2002). *Family, School, and Community Partnerships*. In: M.H. Bornstein (Ed.) *Handbook of Parenting*, Second edition, Vol. 5, 407-437, New Jersey, London. 2) Wright, K., Stegelin, D. A. (2003). *Building School and Community Partnerships Through Parent Involvement*. New Jersey: Pearson Education. 3) Barbour, C. et al. (2005). *Families, Schools and Communities. Building Partnerships for Educating Children*. New Jersey: Pearson Education.

## Дечја игра и стваралаштво

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

**Циљ предмета:** упознавање са савременим тумачењем стваралаштва уз разумевање повезаности ових процеса са дечјом игром; упознавање особености васпитно-образовног процеса који се погодује игри и стваралаштву; разумевање психолошке позадине симболичких игара, њихове социокултурне условљености те различитих начина за подстицање игара маште или улога.

**Исход предмета:** оспособљавање студената за преиспитивање процеса заједничких дечјој игри и стваралаштву; разликовање васпитно-образовног процеса који доприноси развоју стваралаштва; идентификовање психолошке позадине симболичке игре и социокултурних услова који јој погодују уз оспособљавање за израду предлога организованог подстицаја различитим играма маште или улога у институционалним условима.

### Садржај предмета

#### *Теоријска и практична настава*

Савремена схватања о стваралаштву као општем људском својству заснованом на унутрашњој мотивацији и арационалним менталим процесима; улога средине у испољавању и/или спречавању развоја стваралачких потенцијала; теорија игре и уметности Вићентија Ракића; однос стваралаштва и дечје игре; порекло дечје игре – различите теорије дечје игре; игра и адаптација; игра и флексибилност; игра и уобразиља; игра и свет симболичке комуникације; структурна обележја симболичке игре: илузорни план; правила игре; култивисање дечје игре и развој стваралачких способности; дечја игра и стваралаштво у савременим васпитно-образовним установама; педагогијација игре и стваралаштва.

### Литература:

**основна:** Бјерквол, Јун-Руар (2005). *Надахнуто биће: дете и песма, игра и учење*, Београд: Плато; Марјановић, А (1987). Савремена схватања о стваралаштву, *Предшколско дете*, 17(1-4), 113-32; Ељкоњин, Д. Б. (1984). *Психологија дечје игре*. Београд: ЗУНС, 63-150, 171-276; Митровић, М. (1988). О симболичкој игри детета. *Симболичка игра и стваралаштво* (237-273), Београд: ЗУНС.

**допунска:** , В. (1979). *Васпитање игром и уметношћу*, Параћин: Библиотека „Др. В. Ракић“; Дуран, М. (1988). Симболичка игра дјете у различитим социокултурним условима. *Симболичка игра и стваралаштво* (11-49), Београд: ЗУНС; Граорац, И. (1987) Игра и комуникација, *Живот и школа*, 36(4), 281-297; Ракић Крњаја, Ж. (2010). Игра, стваралаштво, отворени васпитни ситем: шта их повезује? *Настава и васпитање*, 59 (2), 264-276; Мијаиловић, Г. (2012). *Игра у предшколском курикулуму*, Београд: Задужбина Андрејевић.

## Дечја штампа и слика пожељног детета

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета

- Упознати студенте са развојем и педагошком физиономијом српских листова за децу од настанка до данас.

Исход предмета

- Обучити студенте да увиђају и анализирају слику света која се појединим листовима посредује деци и да читају и тумаче педагошке интенције имплицитног васпитача у дечјим листовима у погледу моделовања слике пожељног, односно идеалног детета у појединим историјским епохама, све до савременог доба.

Садржај предмета

Карактер и васпитна интенција српских листова за децу у јужној Угарској од 1865-1914. године, имплицитна слика идеалног детета у том периоду, основне васпитне интенције у српским дечјим листовима у међуратном периоду и педагошка физиономија и главне васпитне поруке у листовима за децу у другој половини XX. века, у периоду социјалистичке Југославије. Васпитни лајтмотиви у појединим периодима (култ ратништва, жртвовања за отаџбину, култ оданости вођи и подаништва, стереотипни мушко-женски свет, патријархално структурисана слика света, одсутност детета као вредности по себи и др.). Неки позитивни, модернизацијски елементи у појединим листовима за децу (Змајев „Невен“). Почети дечје штампе у Европи. Први листови за децу у Срба у јужној Угарској. Слика пожељног детета у српским листовима за децу у јужној Угарској у периоду 1865-1914. „Пријатељ Србске Мladeжи“. „Радован“. „Голуб“. „Споменак“. Родољубље. Култ војника. Култ жртве. Косово и његова освета. Релативна вредност детета. Змајев „Невен“ и рађање детета. Еколошко васпитање у „Невену“. Међуратни период. Култ оца – краља – вође. Југословенство и његово очување. Послератни период. Социјалистички патриотизам. Титов култ. Пионири. Полетарац. Змај. Кекец. Некритичност и недемократичност имплицитног васпитача. Имплицитни васпитач у листовима за децу. Дечја књижевност и њена друштвена улога. Васпитање за демократију и толеранцију у листовима за децу.

Литература

1. Азар, П. (1970). *Књиге дјеца и одрасли*. Загреб : Stylos
2. Шевић, М. (1911). *Дечја књижевност српска/ Оглед историјскога прегледа*. Нови Сад : Електрична штампа учитељскога д.д. „Натошевић“
3. Данојлић, М. (1979). *Друштвена улога дечје књижевности*. Нови Сад: „Летопис Матице српске“
4. Сориано, М. (1980). Књижевност за омладину и њена васпитна примена, *Детињство*, Нови Сад, бр.2
5. Спевак, З. *Педагошка вредност српских листова за децу у Војводини од 1865-1914. године* -магистарски рад
6. Жене и деца, Србија у модернизацијским процесима XIX и XX века (2006). Београд : Хелсиншки одбор за људска права у Србији

## Припрема деце за полазак у школу

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

**Циљ предмета:** разумевање функција припремног предшколског програма; продубљивање сазнања студената о развојним специфичностима деце пред полазак у школу, стратегијама и поступцима припремања у институционалним условима са посебним освртом на почетно писање, читање и рачунање; упознавање садржаја и облика сарадње породице, предшколске установе и школе у припреми деце, те различитих инструмената којима се утврђује готовост деце, припремљеност установа, мотивација и очекивања родитеља.

**Исход предмета:** оспособљавање студената за процену развојних достигнућа шестогодишњака и избор одговарајућих стратегија и поступака којима се подстицајно делује у свим сферама развоја, посебно у оквиру припреме за почетно писање, читање и рачунање; критичку анализу садржаја и облика сарадње породице, предшколске установе и школе у припреми деце; примењивање и даље усавршавање педагошких инструмената за процењивање готовости деце, утврђивање нивоа припремљености установа, мотивације и очекивања родитеља.

### Садржај предмета

*Теоријска и практична настава:* спремност детета за школу или спремност школе за дете.; општа и посебна припрема деце за школу; зрелост или готовост за школу и проблем акцелерације; услови за достизање телесне готовости за полазак у школу; социјална и емоционална готовост за полазак у школу; комуникативност и стваралаштво као показатељи готовости; интелектуална готовост за школу и значај откривачких активности; припрема деце најстарије васпитне групе за писање и читање; мотивациона готовост за полазак у школу и припремање деце за школски ред и дисциплину; улога игре у припремању деце за школу; сарадња вртића са породицом и школом у припреми деце за школу; транзициони модели и њихови бенефити; проблеми процене зрелости за школу посебно са децом из маргинализованих група; значај тимског приступа у раду са децом са додатном образованом подршком на прелазу из вртића у школу.

**Литература: обавезна:** Каменов, Е. (2006). *Васпитно-образовани рад у припремној групи*, Нови Сад: Драгон; Клеменовић, Ј. (2009). Сарадња предшколске установе са породицом у припреми деце за полазак у школу. *Педагошка стварност*, 55(3-4), 398-411; Пешикан, А., Ивић, И. (2009) *Образовањем против сиромаштва: Анализа утицаја увођења припремног предшколског програма*, Београд: Министарство просвете РС.

**допунска:** Сатнисављевић-Петровић, З. (2011). *Дисконтинуитет у васпитању између вртића и школе*, Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу; Антропова, М. В., Кољцова, М. М. (1986). *Психофизиолошка зрелост деце*, Београд : ЗУНС; Товиловић, С., Бауцал, А. (2007). *Процена зрелости за школу*, Београд: Центар за примењену психологију.

## Каријерно вођење

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

**Циљ предмета:** Упознавање студената са савременим теоријама и моделима каријерног вођења као друштвене и педагошке делатности; Стицање знања о новој парадигми каријерног вођења као доживотног процесу оспособљавања појединца било ког узраста да идентификује сопствене способности, компетенције, интересовања, овлада вештинама доношења одлука, и разуме потребу личне проактивности и пружања одговорности за властити развој и управљање каријером; Стицање компетенција за самосталн и тимски рад у планирању, управљању и евалуацији пројеката и образовних програма каријерног вођења у институцијама формалног и неформалног образовања на локалном, регионалном и националном нивоу.

**Исход предмета:** Познавање и критичко разумевање традиционалних и савремених приступа управљања каријером. Разумевање комплексности односа глобалног контекста тржишта рада и образовања из перспективе доживотног учења и управљања каријером на индивидуалном и организационом нивоу. Способност и компетенције за пројектовање, имплементацију и евалуацију програма у свим значајним доменима каријерног вођења.

Садржај предмета *Теоријска настава:* Каријерно вођење (појам и задаци); Традиционално и модерно схватање каријере-од линеарног хијерархијског напредовања у професији ка вишесмерном динамичном каријерном систему; Развојна димензија каријере на индивидуалном и организационом нивоу и ново значења каријерног успеха (психолошки уговор, запошљивост vs. запослење) Модели и теорије развоја каријере; Управљање каријером у различитим животним циклусима. Детерминанте и чиниоци (индивидуални и социјални) обликовања, развоја и управљања каријером; Интеракција између управљања каријером и континуираног образовања; Промовисање и развијање каријерног вођења у високошколском образовању (таленти, вештине лидерства, професионално самопредстављање);

*Вежбе:* Анализа стратегије каријерног вођења и саветовања: примери развијених земаља ЕУ и национална стратегија Републике Србије; Проблемско излагање и академска дискусија студената на одабрану тему. Израда идејног пројекта каријерног планирања уз примену техника мерења и самопроцене професионалних интерес(овања) и вредности.

**Литература:** 1. Amundson N.E., Harris-Bowlsbey, J., Niles, S. G. (2010). *Osnovni elementi karijernog savetovanja – Proces i tehnike*, Beogradska otvorena škola; 2. Baruch, Y. (2004). Transforming careers: from linear to multidirectional career paths, Organizational and individual perspectives. *Career Development International*. Vol. 9 No. 1, pp. 58-73; 3. Noble, K., McIlveen, P. (2012). Being, Knowing, and Doing: A Model for Reflexivity in Social Constructionist Practices Chapter 8. pp. 105-114. In: *Social constructionism in vocational psychology and career development*. Career Development Series, 4, [eds. McIlveen, Peter and Schultheiss, Donna E.]. Rotterdam: Sense Publishers; 4. Stead, G. B., Bakker, T. M. (2012). Self in Work as a Social/Cultural Construction Chapter 3. pp. 29-44. In: *Social constructionism in vocational psychology and career development*. Career Development Series, 4, [eds. McIlveen, Peter and Schultheiss, Donna E.]. Rotterdam: Sense Publishers; 5. Strategija karijernog vođenja i savetovanja u Republici Srbiji, (2010). Ministarstvo omladine i sporta Republike Srbije;

## Дидактика даровитих

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета

Упознавање студената са концепцијама даровитости; Упознавање студената са различитим аспектима феномена даровитости; Упознавање студената са поступцима идентификације даровитости и са израдом програма образовања даровитих; Оспособљавање студената за разумевање сложеног феномена даровитости

Исход предмета

Од студента се очекује да на крају курса буде способан да: Успешно препознаје манифестације даровитости код ученика; Понуди упутства и смернице у раду са даровитима ради потпунијег остварења њихових потенцијала

Садржај предмета

*Теоријска настава*

Појмовно одређење даровитости; Савремене концепције даровитости и њихове импликације за педагошку праксу; Природа даровитости и њено мерење; Идентификација даровитости; Карактеристике понашања и развоја даровите деце; Образовање и васпитање даровитих ученика ; Вредновање образовне подршке за даровите ученике; Преглед истраживања о проблемима социјалног и емоционалног прилагођавања даровите деце и младих; Јавно мњење и даровитост; Однос наше средине према даровитима; Подстицање и развој даровитости у току процеса редовне наставе

*Практична настава*

Дискусија и излагање реферата о садржајима теоријске наставе, израда и презентација семинарског рада, вежбе

Литература

**- обавезна:**

- Георге, Д., (2003), *Образовање даровитих: како идентифицирати и образовати даровите и талентиране ученике*, Загреб: Едука
- Ђорђевић, Б. (2005), *Даровитост и креативност деце и младих*, Вршац: Виша школа за образовање васпитача
- Максић, С. Б. (1998), *Даровито дете у школи*, Београд: ИПИ
- Максић, С. Б. (1993), *Како препознати даровито дете*, Београд: ИПИ

**- допунска:**

- Будић, С., (2006), *Организација и карактер наставе као битна детерминанта унапређивања васпитнообразовног рада са даровитима, у: даровитост, интеракција и индивидуализација у настави*, Вршац, Виша школа за образовање васпитача, 241-248.
- Ђорђевић, Б. (1979), *Индивидуализација васпитања даровитих*, Београд: Просвета
- Sternberg. R., Davidson, J. E., (1986) , *Conceptions of Giftednes*, Cambridge; Cambridge University Press.
- Чудина-Обрадовић, (1990), *Надареност: разумијевање, препознавање, развијање*, Загреб: Школска књига

## Стратегије ефикасног образовања

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета: Упознавање са теоријским основама и методичким аспектима овладавања савременим техникама и стратегијама успешног учења. -Упознавање са начинима подстицања стваралачке активности и самосталног рада ученика и студената;-Неговање партнерских односа у образовном процесу (дијалог, толеранција);-Развој компетенција за самоусмерено учење, технике активног слушања и ефикасног учења у функцији самообразовања;-Коришћење савремене информационо-комуникационе технологије у образовном процесу.

Исход предмета

Студенти ће након курса бити оспособљени за саморегулисано учење и примену стратегија ефикасног образовања; -Студенти ће упознати савремене трендове, нове образовне технологије и информационо-комуникационе технологије у образовању;- Развој комуникацијских компетенција у процесу кооперативних облика рада (тимови и сарадничке групе);- Повећавање професионалних компетенција будућих наставника за оспособљавање ученика за самостални истраживачки и стваралачки рад, оспособљавање за самообразовање, развој креативности и критичког мишљења.

Садржај предмета

Терминолошка и појмовна одређења доживотно образовање/учење, метаучење;- Концепти организације која учи и друштва које учи/друштва знања; -Нове информационо-комуникацијске технологије у концепту доживотног учења;-Савремени трендови, нове образовне технологије и образовни процес; -Стилови учења и когнитивни стилови; метакогнитивне стратегије учења; -Методика учења учења; -Учење као (интер)персонални процес; -Кооперативни облици рада – тимови и сарадничке групе; - Квалитет и евалуација образовног процеса.

Литература

- Gajić, Olivera (2006). Multimedia Suport of Problem based learning (PBL) in the high education, The Third International Conference of Informatics, *Educational Technology and New Meda in Education*, Proceedings of Papers, Sombor: Faculty of Education in Sombor, p. 128-135.
- Колс, М.-Вајт, Ч.-Браун. П, (2004). *Научите да учите*. Београд: Креативни центар.
- Gajić, O. (2007): Efikasnost visokoškolske nastave i metakognitivne strategije učenja studenata, u: *Evropske dimenzije promena obrazovnog sistema u Srbiji. Sistem obrazovanja u Srbiji u vertikali evropskih vrednosti*, Tematski zbornik, knj. 3 /*European Dimensions of Changes in the Educational System in Serbia. The education system in Serbia in the vertical of European values*,(ured. O. Gajić), Proceeding of Papers, Novi Sad: Filozofski fakultet, str. vol. 3: 189-207.

## Квалитативна истраживања у педагогији

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

**Циљ предмета:** разумевање епистемолошких претпоставки квалитативних парадигми у педагошко-

истраживачком раду, као и оспособљавање за самостално планирање и реализацију квалитативних истраживања у педагогији.

**Исход предмета :** оспособљеност за планирање и реализацију квалитативно усмерених истраживања на подручју васпитања и образовања, овладаност компетенцијама за критичко промишљање педагошке праксе и праћење стручне и научне литературе.

### Садржај предмета

*Теоријска настава:* Епистемолошки плурализам у педагошким истраживањима; Квалитативне парадигме и

епистемолошки приступи у педагошким истраживањима; Претпоставке квалитативне истраживачке парадигме; Квалитативни нацрти педагошких истраживања и проучавања; Методе квалитативних истраживања; Етапе квалитативних истраживања; Квалитативни исказ, питање или хипотезе квалитативног педагошког истраживања; Перспективе квалитативних истраживачких нацрта; Акциона истраживања; Студије случаја; Анализа садржаја; Етнографска истраживања; Мрежа конструката; Анализа дискурса; Проблем анализе и обраде података квалитативних истраживања; Методолошка триангулација; Нова кретања у методологији педагошких истраживања: теорија хаоса, евалуацијска парадигма.

*Практична настава:* презентација студијског пројекта истраживања на предложеној или слободно изабрану тему везану за програмске садржаје.

### Литература :

Банђур, В., Кундачина, М.(2004). *Акционо истраживање у школи*. Београд: Учитељски факултет.

Кнежевић Флорић, О., Нинковић, С. (2012). *Хоризонти истраживања у образовању*. Нови Сад: Филозофски факултет.

Халми, А. (2005). *Стратегије квалитативних истраживања у примењеним друштвеним знаностима*. Јастребарско: Наклада Слап.

Шевкушић, С. (2011). *Квалитативна истраживања у педагогији*. Београд: ИПИ.



## Теорије моралног васпитања

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета

Упознавање студената са основним поставкама теорије моралног васпитања; Упознавање студената са циљевима и моделима моралног васпитања; оспособљавање за сагледавање моралног развоја и васпитања личности у социјалном контексту.

Исход предмета

Оспособити студенте за разумевање и критичко испитивање различитих полазишта о моралном развоју и васпитању; упознавање студената са могућностима примене научних сазнања из теорије моралног васпитања, пре свега у педагошком раду; проучавање и анализа васпитне праксе у школама и повезивање са теоријом моралног васпитања.

Садржај предмета

*Теоријска настава*

Морални развој као део целовитог развоја и васпитања личности. Теоријско-методолошки проблеми и приступи у истраживању моралног развоја и васпитања. Социјалне и моралне вредности. Проблем универзализације. Морална хетерономија и морална аутономија. Циљеви моралног васпитања. Фазе моралног развоја. Место и улога васпитних чинилаца (породице, вршњачке групе, школе) у моралном развоју. Садржаји, принципи и методе моралног васпитања. Модели моралног васпитања. Морално васпитање у програму васпитно-образовног рада школе. Начела израде програма моралног васпитања. Компаративна анализа теоријских полазишта у изучавању моралног развоја и васпитања.

Литература

обавезна: Гојков, Г., Стојановић, А. (2012). *Функција знања и моралност*. Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача "Михаило Палов"; Стојановић, А., (2008). *Методолошки приступи моралном васпитању*. Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача; Ђорђевић, Ј. (2002). *Морално васпитање – теорија и пракса*. Нови Сад: СПДВ; Миочиновић, Љ. (2004). *Морални развој и морално васпитање*. Београд: Институт за педагошка истраживања; Мирић, Ј. (2001). *Развој моралног мишљења*. Београд: Институт за психологију Филозофског факултета;

допунска: Ђорђевић, Ј. (1977). *Различити методолошки приступи у проучавању проблема моралног васпитања*. Београд: Просвета и Институт за педагошка истраживања; Мирић, Ј. (2001). *Развој моралног мишљења*. Београд: Институт за психологију Филозофског факултета; Поповић, Б. (1978): *Морални развој и морално васпитање*. Београд: Институт за педагошка истраживања; Поповић, Б. (1977). *Моралне вредности деце и младих и њихов развој*. Београд: Просвета.

## Концепције и модели алтернативних школа

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета Упознавање студената са концепцијама и моделима алтернативних школа значајних за функционисање система алтернативних, приватних и државних школа; Пружање сазнања о педагошким решењима различитих модела алтернативних школа и могућностима примене неких од алтернативних покушаја у државним школама; Оспособљавање студената да анализирају и критички процењују концепције и моделе алтернативних школа у контексту културних, друштвено-политичких, идеолошких и економских прилика; Припремање студената за партиципацију у обезбеђивању квалитета педагошког рада.

Исход предмета Познавање концепција и модела алтернативних школа значајних за функционисање система алтернативних, приватних и државних школа; Препознавање и разумевање главних елемената одабраних модела алтернативних школа и оспособљеност за њихово упоређивање у односу на значајне карактеристике и разлике; Критичко разматрање и вредновање концепција и модела алтернативних школа у контексту културних, друштвено-политичких, идеолошких и економских прилика. Оспособљеност за примену одређених елемената васпитно-образовне праксе алтернативних школа, као и за стручно саветовање у процесу доношења одлука у погледу избора педагошке концепције.

Садржај предмета *Теоријска настава* Преглед концепција и модела алтернативних школа и њихова научна утемељеност; Темелне („fundamental” или „back-to-basics”) школе; Отворене школе; Слободне и демократске школе; „Round Square” школе; Спиритуалистичко образовање; Покрет школовања деце код куће с нагласком на модел „unschooling”; Школска пракса критичке педагогије; Конструктивистичке школе (Institut Beatenberg, PROTIC); Алтернативе у образовној политици; Школски избор, чартер школе и ваучер програми; Педагошки плурализам у државним школама; Развој политике школског избора.

*Вежбе* Стратегија и поступци практичног рада односе се на проблемско излагање студената, учење откривањем, расправу на унапред најављену тему и сучељавање мишљења. Израда семинарског рада на предложеној или слободно изабрану тему везану за програмске садржаје. Презентација семинарског рада.

Литература *Обавезна литература*: 1. Bertrand, Y. (2003). *Contemporary Theories and Practice in Education*. Madison, WI: Atwood Publishing; 2. Milutinović, J. (2011). *Alternative u teoriji i praksi savremenog obrazovanja: put ka kvalitetnom obrazovanju*. Novi Sad: Savez pedagoških društava Vojvodine; Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov”. *Допунска литература*: Milutinović, J., & Zuković, S. (2011). Aktuelnost reformne pedagogije: model slobodnih i demokratskih škola. *Pedagoška stvarnost*, 57( 5-6), 426–437; Milutinović, J. (2012). Obrazovanje za demokratiju: socijalni konstruktivizam i demokratsko obrazovanje u praksi. U O. Gajić (Ur.), *Kvalitet obrazovnog sistema Srbije u evropskoj perspektivi: zbornik radova. Knj. 2*, 49-60. Novi Sad: Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu.

## Музејска педагогија

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: нема

Циљ предмета Упознавање са проблематиком и усвајање релевантних сазнања и тенденција развоја музејске педагогије код нас и у свету; Упознавање са теоријом и праксом васпитно-образовног рада у музеју; Оспособљавање студената за вођење играоница и радионица, као и употребу савремених метода, стратегија и технологија; Стицање знања, вештина и компетенција потребних за рад музејског педагога.

Исход предмета Познавање тенденција развоја музејске педагогије; Разумевање практичних импликација примене различитих теоријских перспектива у васпитно-образовном раду у музеју; Оспособљеност за креирање музејских образовних програма за различите категорије посетилаца; Оспособљеност за вођење радионица и играоница, као и употребу савремених метода, стратегија и технологија; Оспособљеност за стручни и професионални рад у музеју.

Садржај предмета *Теоријска настава* Образовна релевантост музеја; Развој васпитно-образовне функције музеја кроз историју и музејске педагогије; Музеј као место доживотног учења (трансформација музеја); Учење у музеју - учење базирано на музејским колекцијама; Теорије учења базиране на искуству и њихова примена у музејском контексту - Дјуијева теорија искуства, мишљења и учења, Пијажеова развојна теорија, Виготскова социо-културна теорија, Брунерова концепција учења; Гарднерова теорија вишеструких интелигенција; Стварање значења: нова парадигма учења у музеју; Теоријско-методолошка питања методике васпитно-образовног рада у музеју; Педагошко-методичке димензије естетског односа према ликовним уметничким делима у галеријама и музејима; Дидактичко-методичке одреднице васпитно-образовног рада музејског педагога; Методичко компоновање питања и задатака у функцији упознавања уметничких дела; Методички поступци и технике сценске игре у доживљавању и разумевању уметничких дела; Едукативни програми за децу у музејима - претпоставке и могућности; Играонице и радионице као облик музејске педагошке делатности.

*Вежбе* Израда и презентација семинарског рада. Посета музејима, припрема и организација педагошких радионица. Израда пројеката истраживања, педагошког материјала, водича и педагошких публикација. Праћење и вредновање педагошке делатности музеја.

Литература *Обавезна литература*: 1. Milutinović, J. (2003). *Humanistički pristup vaspitno-obrazovnoj ulozi muzeja*. Novi Sad: Savez pedagoških društava Vojvodine; Vršac: Viša škola za obrazovanje vaspitača; 2. Милутиновић, Ј., Гајић, О., & Клеменовић, Ј. (2008). Музеји као центри учења: Уметничка дела у функцији развоја перцепције и дечјег стваралаштва. У Б. Кулић & Ђ. Рандацо (Ур.), *Осети уметност: интеркултурално искуство у музејској едукацији*, 119–265. Нови Сад: Галерија Матице српске; *Допунска литература*: 1. Gajić, O., & Milutinović, J. (2011). Museums as Learning Centers: Pluralism of Theoretical-Methodological Paradigm. *The New Educational Review*, 25(3), 290–300; 2. Милутиновић, Ј. (2008). Учење у музеју у светлу Гарднерове теорије вишеструких интелигенција. *Рад Музеја Војводине*, 50, 333–338.

# Диференцијална дидактика

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ: 5

Услов: -

## Циљ предмета

- Стицање темељних знања о категоријалним појмовима диференцијалне дидактике; - Усвајање савремених објашњења о плурализму разлика међу ученицима и о дидактичким одговорима на тај изазов; - Развијање критичког мишљења студената и способности за решавање професионалних проблема образовања у различитости и за различитост.

## Исход предмета

По завршетку предмета студенти ће: - Владати категоријалним дидактичким појмовима и разумети најзначајније дидактичке идеје о диференцијацији образовања; - Бити оспособљени за критички и стваралачки приступ дидактичкој теорији и наставној пракси, као и за компетентно решавање проблема из домена образовања у различитости и за различитост; - Имати квалитетну основу за даље дидактичко образовање.

## Садржај предмета

### Теоријска настава

Правци развоја и научна структура савремене дидактике. Диференцијална дидактика као посебна дидактичка дисциплина. Основни истраживања индивидуалних разлика и различити приступи разликама. Расне, родне, етничке, културне, когнитивне, ефективне, конативне, мотивационе и друге разлике међу ученицима. Одељење: хомогено, хетерогено. Савремено схватање одељења као групе по свему неједнаких ученика. Дидактички одговор на плурализам разлика у настави: флексибилна диференцијација и индивидуализација наставе. Од принципа индивидуализације до индивидуализације као перманентне дидактичке иновације. Појам аутентичне индивидуализације наставе. Традиционални (прилагођавајући) и савремени, (развијајући) приступ индивидуализацији наставе. Дидактичке границе индивидуализације. Даровити ученици у школским условима. Специфичности и иновативне форме образовања даровитих. Појам инклузивног образовања. Различитост и образовање за све.

## Литература

- Vaughn, S. Bos, C.S. Schumm, J.S. (2009). *Teaching students who are Exeptional, Diverse, and at Risk in general education classroom*. Boston, MA: Pearson Education Inc. Allyn and Bacon.
- Ђерманов, Ј. Ђукић, М. Костић, С. (2008). Princip multikulturnosti nastave – šta, zašto, kako, U: М. Олјача et al (Ur.odbor), *Multikulturalno obrazovanje*, 75-93, Novi Sad: Filozofski fakultet, Odsek za pedagogiju.
- Ђукић, М. (1995). *Дидактички чиниоци индивидуализоване наставе*. Н.Сад: Филозофски факултет.
- Ђукић, М., Ђерманов, Ј. (2011). Инклузивно образовање као педагошки проблем, У: Б. Јевтић, (Прир.), *Васпитање за хумане односе-проблеми и перспективе*, 279-290., Ниш: Филозофски факултет.
- Мандић, П. (1990). *Индивидуална комплексност и образовање*. Београд: Научна књига.
- Smith, T.E.C. Polloway, E.A. Patton, J.R. Dowdy, C.A. (2008). *Teaching students with special need in inclusive settings*. Boston, MA: Pearson Education Inc. Allyn & Bacon.

### -допунска:

- Инклузивно образовање: Од педагошке концепције до праксе. (2011). М.Ољача и др. (Ур. одбор), Н.Сад: Филозофски факултет, Одсек за педагогију.
- Инклузивно образовање: Образовање за све. (2012). М.Ђукић и др. (Ур. одбор), Н.Сад: Филозофски факултет, Одсек за педагогију.

- Suzić, N. (2008). *Uvod u inkluziju*. Banja Luka: XBS.
- Хрњица, С. и др. (2000): *Школа по мери детета*, Београд: Филозофски факултет, Институт за психологију.